

Αρείου Πάγου 1530/2004, Τμ. Β/Π
Πηγή: ΕΕΔ 64/2005, σελ. 1392

**ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ
ΧΡΗΜΑΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΟΔΥΝΗΣ –
ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΚΑΘ' ΥΛΗΝ**

**Πρόστηση εργολάβου επί μισθώσεως έργου και προσωπική κράτηση
προστήσαντος εργοδότη**

Θανάτωση προσώπου εξ αιτίας εργατικού ατυχήματος. - Αξίωση χρηματικής ικανοποίησης των μελών της οικογένειας του θύματος λόγω ψυχικής οδύνης. – Η σχετική αγωγή, εφ' όσον το ύψος της αιτούμενης κατά τα ανωτέρω αποζημίωσης υπερβαίνει το ποσό της καθ'ύλην αρμοδιότητας του Ειρηνοδικείου, υπάγεται, σε κάθε περίπτωση, στην καθ'ύλην αρμοδιότητα του Μονομελούς Πρωτοδικείου, δικάζοντας κατά την ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών. – Η ανωτέρω αξίωση κρίνεται κατά τις διατάξεις του κοινού δικαίου, το οποίο σημαίνει ότι για τη θεμελίωσή της δεν απαιτείται πταίσμα του εργοδότη, εάν ο τρίτος υπαίτιος του ατυχήματος είχε προστηθεί από αυτόν. – Ποίος θεωρείται ως προστηθείς για την αδικοπραξία του οποίου ευθύνεται ο προστήσας αυτόν.- Επί μισθώσεως έργου υφίσταται, κατ'εξάιρεση, πρόστηση του εργολάβου από τον εργοδότη, εάν στη συγκεκριμένη περίπτωση ο εργοδότης ρητώς ή σιωπηρώς, ιδίως ως εκ της φύσεως του έργου, επεφύλαξε στον εαυτό του τη διεύθυνση και την επίβλεψη της εκτέλεσεως του έργου και ειδικότερα το δικαίωμα παροχής οδηγιών στον εργολάβο. – Περιστατικά. – Μπορεί να διαταχθεί, κατά την ενέλεγκτη αναιρετικώς κρίση του δικαστηρίου της ουσίας, προσωπική κράτηση και όταν πρόκειται για την εκτέλεση αποφάσεως η οποία επιδικάζει αξίωση αποζημίωσης συνεπεία εργατικού ατυχήματος, οφειλομένη από τον προστήσαντα λόγω παρανόμου πράξεως του προστηθέντος.

Κυριότερες διατάξεις: Ν. 551/1915 άρθρα 1 και επ. και 2. Α.Κ. άρθρα 681 και επ., 914, 922 και 932. Κ.Πολ.Δ. άρθρα 559 αριθμ. 14, 663 και επ. και 1047 παρ.1.

Πρόεδρος, ο αντιπρόεδρος, κ. Ρωμ. Κεδίκογλου
Εισηγητής, ο αεροπαγίτης, κ. Γεωργ. Χλαμπουτάκης
Δικηγόροι οι κ.κ. Φρ. Κοτσώνης, Αθ. Παπαθανασίου

Η αγωγή που έχει περιεχόμενο αξίωση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης των μελών της οικογένειας του θανατωθέντος σε ατύχημα εκ βιαίου συμβάντος, που επήλθε σε εργάτη ή υπάλληλο των επιχειρήσεων του άρθρου 2 του ν. 551/1915, κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής, εφόσον στρέφεται κατά του εργοδότη και αποδίδεται σ' αυτόν και στους προστηθέντες από αυτόν, για τους οποίους για τους οποίους ευθύνεται, πταίσμα για την επέλευση του εργατικού ατυχήματος, υπάγεται στην καθ'ύλην αρμοδιότητα του Μονομελούς Πρωτοδικείου και δικάζεται κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 663-676 Κ.Πολ.Δ., εφόσον αξιώνεται ποσό μεγαλύτερο από εκείνο που ορίζεται για την αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου, δοθέντος ότι πρόκειται περί αδικοπραξίας που τελέσθηκε εξ αφορμής της εργασίας (Ολ.Α.Π. 433/1968). Στην προκειμένη περίπτωση με τις ένδικες, δύο, αγωγές, οι με αυτές ενάγοντες επικαλούμενοι ότι ο Σ.Δ. (σύζυγος, πατέρας, γιός και

αδελφός των εναγόντων) εργαζόμενος, κατόπιν καταρτισθείσης με τον Δ.Π. συμβάσεως εξαρτημένης εργασίας στον προαύλιο χώρο του κέντρου διασκεδάσεως «Α.», το οποίο εκμεταλλεύεται η αναιρεσείουσα Ομόρρυθμη Εταιρεία με την επωνυμία «Α.Γ.-Α.Π. και Σία Ο.Ε.», της οποίας ομόρρυθμα μέλη είναι οι λοιποί αναιρεσεύοντες, υπό την επίβλεψη και ευθύνη του εργολάβου μηχανικού Α.Γ., προστηθέντος υπό της κυρίας του έργου αναιρεσείουσας εταιρείας, υπέστη, κατά την εκτέλεση της εργασίας του, ηλεκτροπληξία από την οποία επήλθε ο θάνατος του, οφειλόμενος στην προσδιοριζόμενη αμέλεια των ανωτέρω, ζήτησαν να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι να καταβάλουν στους ενάγοντες, τα αναφερόμενα ποσά, ως χρηματική ικανοποίησή τους λόγω ψυχικής οδύνης. Η αγωγή αυτή, έχοντας τέτοιο περιεχόμενο και αίτημα, υπάγεται, σύμφωνα με όσα προεκτέθηκαν, στην καθύλην αρμοδιότητα του Μονομελούς Πρωτοδικείου κατά την ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών. Συνεπώς, ο περί του αντιθέτου λόγος αναιρέσεως, από την από το άρθρο 559 αριθμ. 14 αιτίασή του, ότι δηλαδή το Εφετείο παρά το νόμο δεν κήρυξε την προβληθείσα με λόγο εφέσεως της αναιρεσείουσας αναρμοδιότητα του πρωτοδικού δικαστηρίου, δεδομένου ότι ως προς αυτή, κυρία του έργου, η διαφορά έπρεπε να εισαχθεί στο καθύλην αρμόδιο δικαστήριο κατά την τακτική διαδικασία, είναι, σύμφωνα με τα παραπάνω, απορριπτέος ως αβάσιμος.

Επί θανατώσεως προσώπου εξαιτίας εργατικού ατυχήματος, η αξίωση χρηματικής ικανοποιήσεως των μελών της οικογένειας του θύματος, λόγω ψυχικής οδύνης, κρίνεται πάντοτε κατά το κοινό δίκαιο (άρθρα 914, 922, 932 Α.Κ.) εις τρόπον ώστε για τη θεμελίωσή της δεν απαιτείται πταίσμα του εργοδότη, αν τρίτος υπαίτιος του ατυχήματος είχε προστηθεί από αυτόν. Κατά την έννοια της διατάξεως του άρθρου 922 Α.Κ. «προσθηθείς» για την αδικοπραξία του οποίου ευθύνεται κατά τους όρους της διατάξεως αυτής το πρόσωπο που δέχεται τις υπηρεσίες του, είναι εκείνος που με τη βούληση του τελευταίου, ως «προστήσαντος», απασχολείται διαρκώς ή παροδικώς στη διεκπεραίωση υποθέσεως και γενικά στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων αυτού, κάτω από τις οδηγίες και τις εντολές τούτου, ως προς τον τρόπο εκπληρώσεως των καθηκόντων του. Εξάλλου, επί μισθώσεως έργου (άρθρο 681 επ. Α.Κ.) πρόστηση του εργολάβου από τον εργοδότη κατ'αρχήν δεν υπάρχει, όμως υφίσταται πρόστηση όταν στη συγκεκριμένη περίπτωση ο εργοδότης ρητώς ή σιωπηρώς, ιδίως ως εκ της φύσεως του έργου, επιφύλαξε στον εαυτό του τη διεύθυνση και την επίβλεψη της εκτέλεσεως του έργου και ειδικότερα το δικαίωμα παροχής οδηγιών στον εργολάβο. Στην προκειμένη περίπτωση, από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι το Εφετείο, κατά την ανέλεγκτη επί της ουσίας κρίση του, δέχθηκε τα ακόλουθα: «Η υπό την επωνυμία Α.Γ.-Α.Π. και Σία Ο.Ε.» αναιρεσείουσα εταιρεία, ομόρρυθμα μέλη της οποίας είναι οι λοιποί αναιρεσεύοντες, εκμεταλλεύεται το επί της Λ. Κηφισίας κατάστημα-κέντρο διασκεδάσεως με το διακριτικό τίτλο «Α.Σ.». Το μήνα Ιούνιο του 1997, η ως άνω εταιρεία δια των νομίμων εκπροσώπων – ομορρυθμών εταίρων της, ανέθεσε στον αρχιτέκτονα Α.Γ., και εκείνος ανέλαβε την εκπόνηση μελέτης για τη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου του αυτού ως άνω καταστήματος, και την εκτέλεση του αναφερομένου έργου. Ειδικότερα, μεταξύ της κυρίας του άνω έργου και του εν λόγω αρχιτέκτονος συνεφωνήθη ν'αναλάβει αυτός και διεκπεραιώσει εργολαβικώς και υπό την επίβλεψή του, τις εργασίες προς διαμόρφωση της οριστικής στάθμης εισόδου, κατασκευής περίπου δέκα κολωνών (στρογγυλών ειδικής κατασκευής και διατομής), πλακόστρωσης των δαπέδων (του εξωτερικού χώρου) και του φωτισμού του εξωτερικού χώρου του καταστήματος, αντί συμφωνηθείσης αμοιβής παρ'αμφοτέρων των μερών αποδεκτής, καλύπτουσης και τις δαπάνες προς έκδοση της τυχόν απαιτούμενης οικοδομικής αδείας. Σε εκτέλεση του αναληφθέντος, ως άνω, για λογαριασμό της εταιρείας και προς εξυπηρέτηση της επιχειρηματικής και

επαγγελματικής δραστηριότητός της, έργου, ο εν λόγω (προσθηθείς) εργολάβος-μηχανικός (αρχιτέκτων Ε.Μ.Π.), χωρίς να επιμεληθεί της εκδόσεως αρμοδίως, σχετικής οικοδομικής αδείας, προσέλαβε τον εργολάβο Δ.Π. και ανέθεσε σ' αυτόν την, υπό την εποπτεία και οδηγίες τους, πλακόστρωση του εξωτερικού χώρου του καταστήματος, με προσωπικό και μηχανήματα του ιδίου (Δ.Π.). Ο τελευταίος, αφού ανέλαβε, ως υπεργολάβος, την εκτέλεση του άνω έργου της πλακοστρώσεως του δαπέδου, προσέλαβε προς τούτο, μεταξύ άλλων, κατόπιν μεταξύ τους καταρτισθείσης συμβάσεως μισθώσεως εξαρτημένης εργασίας αορίστου διάρκειας, και το Σ.Δ. Ο εν λόγω εργάτης, περί την ώρα 8.30' της 19.7.1997, «κατέβρεχε», κατά την εκτέλεση της εργασίας του, και κατ' εντολή του πραγματικού εργοδότη του Δ.Π., την κατασκευασθείσα την προηγούμενη (ημέρα) «στρώση» του δαπέδου με μπετόν, προκειμένου, ακολούθως, ν' αρχίσει η επ' αυτού (δαπέδου) τοποθέτηση (επίστρωση) των πλακιδίων. Στην προσπάθεια του, όμως, να μετακινήσει με το χέρι και απομακρύνει του άνω χώρου μία εκεί ευρισκομένη προέκταση παροχής ηλεκτρικού ρεύματος (μπαλαντέζα) συνδεδεμένη με ρευματοδότη (πρίζα), μόλις «ακούμπησε» τη λαβή του τυμπάνου περιτύλιξής της, πάνω στο οποίο υπήρχαν τέσσερις ρευματολήπτες (πρίζες) στους οποίους συνεδέοντο τα χρησιμοποιούμενα υπό του συνεργείου μηχανήματα, τον διαπέρασε ηλεκτρικό ρεύμα 220 volt με αποτέλεσμα να υποστεί ηλεκτροπληξία, συνεπεία της οποίας, ως μόνης ενεργού αιτίας, επήλθε ο θάνατός του. Στη συνέχεια το Εφετείο δέχθηκε ότι από τα παραπάνω προκύπτει ότι ο θάνατος του Σ.Δ., επελθών εκ βιαίου συμβάντος κατά το χρόνο παροχής της εργασίας του, οφείλεται σε υπαίτιες παραλείψεις του υπεργολάβου-πραγματικού εργοδότη Δ.Π. και του εργολάβου-μηχανικού και εποπτεύοντος την εκτέλεση του άνω έργου για λογαριασμό της κυρίας του έργου και προσθηθέντος υπ' αυτής στην εκτέλεσή του, Α.Γ., για τις πράξεις και παραλείψεις του οποίου ευθύνεται από κοινού και εκείνη (πλασματική εργοδότρια). Ειδικότερα, η αμέλεια του τελευταίου, Α.Γ., συνίσταται στο ότι δεν μερίμνησε, όπως ήταν υποχρεωμένος βάσει των ισχυουσών διατάξεων «περί μέτρων ασφαλείας κατά την εκτέλεση εργασιών εις εργοτάξια οικοδομών και πάσης φύσεως έργων αρμοδιότητος πολιτικού μηχανικού» (π.δ. 1073/1981), ώστε η ηλεκτροδότηση των έργων στον εξωτερικό χώρο του άνω καταστήματος που, ως εκ της εκτελέσεως των άνω εργασιών, μετετράπη σε εργοτάξιο, να γίνεται από πίνακα διανομής και τροφοδοσίας, εφοδιασμένο με αυτόματο προστατευτικό διακόπτη διαφυγής (ηλεκτροπληξιακό αυτόματο διακόπτη διαφορικής προστασίας), ο οποίος προστατεύει τους χρησιμοποιούντας ηλεκτρικές συσκευές από τον κίνδυνο ηλεκτροπληξίας με το να διακόπτει έγκαιρα το ηλεκτρικό κύκλωμα όταν διαπιστώνει διαφορά στην ένταση του ρεύματος που αναχωρεί από τον πίνακα και του ρεύματος που επιστρέφει, πράγμα που σημαίνει διαρροή ρεύματος, την αναγκαία δε και απαραίτητη εγκατάσταση τέτοιου διακόπτη στον πίνακα παρέλείψε να υποδείξει στην κυρία του έργου εταιρεία και σε κάθε περίπτωση να εγκαταστήσει ο ίδιος». Με βάση τις παραδοχές αυτές το Εφετείο έκρινε ότι ο θάνατος του εργαζόμενου Σ.Δ., επελθών εκ βιαίου συμβάντος κατά το χρόνο παροχής της εργασίας του, οφείλεται σε υπαίτιες ενέργειες (και) του εργολάβου-μηχανικού και εποπτεύοντος την εκτέλεση των εργασιών για λογαριασμό της κυρίας του έργου αναιρεσείουσας εταιρείας και προσθηθέντος υπ' αυτής στην εκτέλεση του Α.Γ. για τις πράξεις και παραλείψεις του οποίου ευθύνεται από κοινού και εκείνη. Μετά από αυτά το Εφετείο δέχθηκε την έφεση των εναγόντων και μετ' εξαφάνιση της πρωτόδικης απόφασης δέχθηκε τις αγωγές τους, επιδίκασε σ' αυτούς τα αναφερόμενα ποσά για χρηματική ικανοποίησή τους, λόγω ψυχικής οδύνης, και απήγγειλε προσωπική κράτηση ως μέσον εκτελέσεως της αποφάσεως, κατά των αναιρεσιόντων ομορρύθμων μελών της α' αναιρεσείουσας εταιρείας. Με την κρίση του αυτή το Εφετείο δεν παραβίασε τις ουσιαστικού δικαίου

διατάξεις των άρθρων 922, 681 Α.Κ. ευθέως και εκ πλαγίου, με ανεπαρκείς και αντιφατικές αιτιολογίες, που καθιστούν ανέφικτο τον αναιρετικό έλεγχο περί της ορθής ή μη εφαρμογής τους. Και τούτο γιατί από τις παραπάνω παραδοχές του Εφετείου προκύπτει η σχέση προσθήσεως του Α.Γ. από την αναιρεσείουσα εταιρεία και η εξ αυτής αντικειμενική ευθύνη της τελευταίας, αφού με την αναφορά της αναμφίβολα γνωστής έννοιας της προσθήσεως για τη μεταξύ του μηχανικού Α.Γ., ως προστηθέντος και υπαιτίου της αδικοπραξίας και της αναιρεσείουσας Ομόρρυθμης Εταιρείας κυρίας του έργου, σύμβαση εργολαβίας, θεωρούνται ότι προβάλλονται τα χαρακτηριστικά, για την εξειδίκευση και περιγραφή της έννοιας αυτής, γεγονότα, μεταξύ των οποίων και η από τη σύμβαση διαφύλαξη δικαιώματος της αναιρεσείουσας για παροχή οδηγιών και εντολών στον εργολάβο-μηχανικό, στοιχεία τα οποία θεμελιώνουν κατά νόμο τη γενομένη δεκτή ιδιότητα της αναιρεσείουσας ως προστήσασας τον υπαίτιο εργολάβο και την εντεύθεν αδικοπρακτική ευθύνη της για τις πράξεις και παραλείψεις εκείνου (Α.Π. 1876/1999). Ακόμη με τις παραδοχές αυτές το δικαστήριο της ουσίας διέλαβε στην προσβαλλόμενη απόφασή του επαρκείς και χωρίς αντιφάσεις αιτιολογίες επί του ζητήματος που ασκεί ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης, της ύπαρξης δηλαδή σχέσεως προσθήσεως μεταξύ της αναιρεσείουσας εταιρείας ως εργοδότιδας και κυρίας του έργου και του Α.Γ. ως προστηθέντος εργολάβου-μηχανικού. Επομένως, είναι αβάσιμοι και απορριπτέοι οι από τους αριθμούς 1 και 19 του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ. πρώτος και δεύτερος λόγοι αναιρέσεως.

Από το άρθρο 1047 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ., κατά το οποίο προσωπική κράτηση μπορεί να διαταχθεί και για απαιτήσεις από αδικοπραξίες, σε συνδυασμό και με τα άρθρα 914 και 922 Α.Κ., προκύπτει ότι μπορεί να διαταχθεί, κατά την κυριαρχική κρίση του δικαστηρίου της ουσίας, που δεν ελέγχεται από τον Άρειο Πάγο, προσωπική κράτηση και όταν πρόκειται για την εκτέλεση αποφάσεως που επιδικάζει αξίωση αποζημιώσεως η οποία οφείλεται από τον προστήσαντα, λόγω παρανόμου πράξεως του προστηθέντος γιατί κατά την ανωτέρω διάταξη της Πολιτικής Δικονομίας, δεν γίνεται διάκριση μεταξύ αποζημιώσεως που οφείλεται λόγω υποκειμενικής ευθύνης και αποζημιώσεως που οφείλεται λόγω αντικειμενικής ευθύνης του υποχρέου. Στην προκειμένη περίπτωση το Εφετείο δέχθηκε ανελέγκτως ότι η α' αναιρεσείουσα ομόρρυθμη εταιρεία, της οποίας ομόρρυθμα μέλη είναι οι λοιποί αναιρεσείοντες, είχε προστήσει τον εργολάβο και επιβλέποντα μηχανικό Α.Γ. στην εκτέλεση του παραπάνω έργου και κατά τη διενέργεια των εργασιών υπέστη θανατηφόρο εργατικό ατύχημα ο εργαζόμενος Σ.Δ., οφειλόμενο σε υπαιτίες παραλείψεις του υπεργολάβου πραγματικού εργοδότη του θανόντος Δ.Π. και του εργολάβου-μηχανικού και προστηθέντος από την αναιρεσείουσα εταιρεία στην εκτέλεση του έργου Α.Γ., για τις πράξεις και παραλείψεις του οποίου ευθύνεται και εκείνη κατ'άρθρο 922 Α.Κ. Στη συνέχεια επιδίκασε ως εύλογη χρηματική ικανοποίηση, λόγω ψυχικής οδύνης, των εναγόντων (συζύγου, τέκνου, γονέων και αδελφού του θανόντος) τα αναφερόμενα ποσά και υποχρέωσε την α' αναιρεσείουσα ομόρρυθμη εταιρεία και τα ομόρρυθμα μέλη της, λοιπούς αναιρεσείοντες, στην καταβολή σε ολόκληρο με τους λοιπούς συνεναγομένους, των επιδικασθέντων ποσών, και με προσωπική κράτηση των ομορρυθμών μελών της, με την αιτιολογία ότι είναι η προστήσασα τον εργολάβο Α.Γ. στην εκτέλεση του έργου κατά την οποία επήλθε το θανατηφόρο εργατικό ατύχημα. Με αυτά που δέχθηκε το Εφετείο δεν παραβίασε τις παραπάνω ουσιαστικού δικαίου διατάξεις και είναι αβάσιμος και απορριπτέος ο από τον αριθμό 1 του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ. τέταρτος λόγος αναιρέσεως. Η περιεχόμενη στον ίδιο λόγο αιτίαση, υπό την επίκληση των διατάξεων του άρθρου 559 αριθμ. 17 και 19 Κ.Πολ.Δ., ότι η προσβαλλόμενη απόφαση ως προς το επαχθές μέτρον της προσωπικής κρατήσεως

στερείται ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας και διότι περιέχει αντιφατικές διατάξεις, πρέπει ν' απορριφθεί ως απαράδεκτος, γιατί η κρίση περί επιβολής προσωπικής κρατήσεως του οφειλέτη ως μέσου εκτελέσεως της αποφάσεως δεν υπόκειται στον έλεγχο του Αρείου Πάγου. (Απορρίπτει την αίτηση αναίρεσης της 4312/2003 απόφασης του Εφετείου Αθηνών).